

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЗАХІДНОУКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

ЗАТВЕРДЖУЮ
Декан факультету економіки та управління
Андрій КОЦУР
"2" 2024 р.

ЗАТВЕРДЖУЮ
Проректор з науково-педагогічної роботи
Віктор ОСТРОВЕРХОВ
"30" 2024 р.

**РОБОЧА ПРОГРАМА
з дисципліни «Людський розвиток»**

Ступінь вищої освіти – молодший бакалавр
Галузь знань – 07 Управління та адміністрування
Спеціальність – 073 Менеджмент
Освітньо-професійна програма: «Менеджмент»

Кафедра менеджменту, публічного управління та персоналу

	Курс	Семестр	Лекції (год.)	Практ. заняття (год.)	ІРС (год.)	Тренінг (год.)	СРС (год.)	Разом (год.)	Залік (сем)
Денна	2	4	30	30	4	8	78	150	4

30.08.2024
[Signature]

Тернопіль – 2024

Робочу програму склала:

Канд. геогр. наук, доцент кафедри менеджменту, публічного управління та персоналу Ірина ІЛЛЯШ.

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри менеджменту, публічного управління та персоналу, протокол № 2 від 29.08.2024 р.

Завідувач кафедри
д-р екон. наук, професор

Михайло ШКІЛЬНЯК

Розглянуто та схвалено групою забезпечення спеціальності 073 Менеджмент, протокол № 2 від 30.08.2024 р.

Голова групи забезпечення спеціальності
д-р екон. наук, професор

Михайло ШКІЛЬНЯК

Гарант освітньо-професійної програми
канд. екон. наук, доцент

Ірина ДЕМКІВ

СТРУКТУРА РОБОЧОЇ ПРОГРАМИ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «ЛЮДСЬКИЙ РОЗВИТОК»

1. Опис дисципліни «Людський розвиток»

Дисципліна «Людський розвиток»	Галузь знань, спеціальність, ступінь вищої освіти	Характеристика навчальної дисципліни
Кількість кредитів – 5	Галузь знань – 07 Управління та адміністрування	Статус дисципліни: вибіркова дисципліна Мова навчання: українська
Кількість залікових модулів – 4	Спеціальність 073 Менеджмент, Освітньо-професійна програма «Управління персоналом»	Рік підготовки: <i>Денна – 2</i> <i>Заочна – 2</i> Семестр: <i>Денна – 4</i> <i>Заочна – 4</i>
Кількість змістових модулів – 2	Ступінь вищої освіти – бакалавр	Лекції: <i>Денна – 30 год.</i> <i>Заочна – 8 год.</i> Практичні заняття: <i>Денна – 30 год.</i> <i>Заочна – 4 год.</i>
Загальна кількість годин – 150		Самостійна робота: <i>Денна – 78 год.</i> <i>Заочна – 138 год.</i> Тренінг: <i>Денна – 8 год.</i> Індивідуальна робота: <i>Денна – 4 год.</i>
Тижневих годин: Денна форма навчання 4 семестр – 10 год., з них аудиторних – 4 год.		Вид підсумкового контролю – залік

2. Мета і завдання вивчення дисципліни «Людський розвиток»

2.1. Мета вивчення дисципліни

Метою навчальної дисципліни «Людський розвиток» є одержання студентами теоретичних знань про: розвиток людського потенціалу та концепцію сталого розвитку суспільства; людський капітал, потенціал, їх взаємозалежність і діалектику; урбанізацію та системи розселення населення та їх вплив на розвиток людства; соціально-економічні процеси і явища у сучасному світі, що передують, супроводжують, виникають завдяки і внаслідок людського розвитку; цивілізаційні виклики економічного розвитку; виміри людського розвитку країн світу та регіональні його особливості в Україні; сталий розвиток та його цілі у глобальному сенсі.

2.2. Завдання вивчення дисципліни:

- формування стійких знань із концепцій людського розвитку на світовому, національному та регіональному рівнях;
- набуття навичок та вмінь самостійно аналізувати рівень розвитку людського потенціалу та капіталу; аналізу рівні розвитку людського капіталу згідно із новітніми підходами до його вивчення;
- засвоїти тенденції соціально-економічних наслідків реалізації людського потенціалу на макро- та мезо- рівнях; тренди соціально-економічного розвитку сучасного суспільства; тренди розселення населення, урбанізаційних процесів у світі, тенденції та

полюси зростання, концентрації населення як носія людського капіталу;

- вивчення соціально-економічні процесів і явищ у сучасному світі, що передують, супроводжують, виникають завдяки і внаслідок людського розвитку;
- ознайомлення з методиками виміру людського розвитку, прийнятими в світі та Україні;
- осмислення сталого розвитку та його цілей у глобальному сенсі.

3. Зміст дисципліни «Людський розвиток»

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1. Соціально-економічні виміри людського розвитку

Тема 1. Концепція людського розвитку у світовій економічній думці

Соціальні виклики, що призводять до необхідності вивчення людського розвитку. Еволюція наукових підходів до розуміння людського розвитку. Сучасні теорії суспільного розвитку. Розуміння людського розвитку через концепцію ПР ООН. Принципи створення ПРООН для поширення ідей і практики людського розвитку в усьому світі. Головні цілі людського і гуманітарного розвитку на сучасному етапі соціально-економічного розвитку світу.

Тема 2. Тренди соціально-економічного розвитку сучасного суспільства

Цивілізаційні виклики сучасного економічного розвитку. Економічне зростання як основа розвитку людського потенціалу і реалізації можливостей. Людський розвиток як стратегічна мета та критерій економічного зростання. Взаємозв'язок між технологічним прогресом (в т. ч. діджиталізацією) і трансформацією соціально-економічних відносин. Суть та значення постіндустріального вектора економічного розвитку. Вплив постіндустріальної економіки на людський розвиток. Технологічний прогрес і зміна суспільних відносин. Дискусія «поза межами ВВП» або можливість обрахунку продуктивності нових галузей і способів зайнятості, що пов'язані з поширенням нових технологій.

Тема 3. Урбанізм та інші форми розселення населення у контексті людського розвитку

Розселення населення як фактор людського розвитку. Роль і місце сучасного розселення населення у розвитку людського потенціалу. Сучасні тренди розселення населення: загрози, можливості, проблеми та виклики, пов'язані із сучасними урбанізаційними процесами у світі та Україні. Тенденції концентрації населення як носія людського капіталу. Формування полюсів соціально-економічного зростання завдяки урбанізаційним процесам. Цивілізаційні зміни, пов'язані із поглибленням ролі міст у світовій економіці.

Тема 4. Діалектика людського потенціалу та людського капіталу у контексті людського розвитку

Концептуальні передумови людського розвитку. Концепція людського капіталу та її значення для людського розвитку. Принципові положення та ідеї теорії людського капіталу, його структура та складові. Можливості інвестування у людський капітал: підходи до оцінювання ризиків та зисків, економічна доцільність інвестування. Новітні підходами до його вивчення й аналізування рівня розвитку людського капіталу. Концепція людського потенціалу, її взаємозв'язок та діалектика з людським капіталом. Розвиток людського потенціалу як глобальний вимір людського розвитку.

ЗМІСТОВНИЙ МОДУЛЬ 2. Людський розвиток: глобальні та регіональні аспекти

Тема 5. Людський розвиток країн світу та методика обчислення його рівня

Основні підходи до визначення людського розвитку. Виміри Індексу розвитку людського потенціалу ПРООН (його основні компоненти, сучасні особливості методології обчислення HDI та новітні його інструменти). Методика розрахунку Індексу розвитку людського потенціалу ПРООН. Динаміка Індексу розвитку людського потенціалу в країнах Світу. Динаміка традиційних та новітніх складових індексу розвитку людського потенціалу, їхнє порівняння за групами країн. Класифікація країн світу за рівнем людського розвитку. Регіональні зіставлення індексу розвитку людського потенціалу на глобальному рівні.

Тема 6. Регіональний людський розвиток в Україні за умов війни

Місце України в глобальному індексі розвитку людського потенціалу, індексі глобалізації, розвитку демократії, економічної свободи, сприйняття корупції, свободи преси та ін. Особливості національної методики вивчення регіонального людського розвитку в Україні: показники, співставлення та специфіка обчислення. Класифікація регіонів України за рівнем розвитку людського потенціалу. Регіональні відмінності та групування регіонів за регіональним рівнем розвитку людського потенціалу. Показники регіонального людського розвитку як інструмент оцінки ефективності соціально-економічної політики держави. Соціальні виклики людського розвитку в Україні за умов війни. Можливості та загрози соціального розвитку за умов невизначеності.

Тема 7. Соціальні та економічні проблеми у парадигмі людського розвитку

Тенденції соціально-економічних наслідків реалізації людського потенціалу на макро- та мезо- рівнях. Сутність концепції зайнятості й рівня та якості життя як соціально-економічних категорій у контексті розвитку людського потенціалу. Соціальні проблеми, породжені дисбалансами економічного та соціального розвитку: бідність, безробіття, майнова, соціальна диференціації, гендерна нерівність, їх наслідки. Концепція “гідної праці” та її значення. Дискримінація на ринку праці, проблеми тіньової зайнятості. Соціально-економічні детермінанти здоров’я населення як носія людського потенціалу. Тенденції в освіті населення як передумови та обмеження розвитку людського потенціалу.

Тема 8. Цілі сталого розвитку як вектор людського розвитку

Сталість розвитку як база прогресу людської цивілізації. Концептуальні засади зростання людського розвитку на основі інтеграції гуманітарних та екологічних складових - “Цілей сталого розвитку” ПРООН. Можливості та шляхи людського розвитку у концепції “Цілей сталого розвитку” ПРООН. Регіональні відмінності у доступі та досягненні цілей сталого розвитку. Концепція “Цілей сталого розвитку” ПРООН в Україні та можливості її реалізації за умов війни. Соціальні вектори у досягненні цілей сталого розвитку.

4. Структура залікового кредиту дисципліни «Людський розвиток»

4.1. Денна форма навчання

		Кількість годин					Контрольні заходи
		Лекції	Практичні заняття	ІРС	Тренінг	Самостійна робота	
Змістовий модуль 1. Соціально-економічні виміри людського розвитку							
1	Концепція людського розвитку у світовій економічній думці	2	2	2		9	Тести, опитування, індивідуальні завдання
2	Тренди соціально-економічного розвитку сучасного суспільства	4	4		2	10	Тести, опитування, індивідуальні завдання
3	Урбанізм та інші форми розселення населення у контексті людського розвитку	4	4			10	Тести, опитування, аналітичні завдання
4	Діалектика людського потенціалу та людського капіталу у контексті людського розвитку	4	4			10	Тести, опитування, індивідуальні завдання
Змістовний модуль 2. Людський розвиток: глобальні та регіональні аспекти							
5	Людський розвиток країн світу та методика обчислення його рівня	4	4	2	2	10	Тести, опитування, аналітичні завдання
6	Регіональний людський розвиток в Україні за умов війни	4	4		2	10	Тести, опитування, аналітичні завдання
7	Соціальні та економічні проблеми у парадигмі людського розвитку	4	4		2	10	Кейси, тести, аналітичні завдання
8	Цілі сталого розвитку як вектор людського розвитку	4	4			9	Тести, опитування, індивідуальні завдання
	Всього	30	30	4	8	78	

5. Тематика практичних занять.

Змістовий модуль 1. Соціально-економічні виміри людського розвитку

Практичне заняття 1.

Тема 1. Концепція людського розвитку у світовій економічній думці

Мета: Знати еволюцію наукової думки в сфері людського розвитку, сучасні теорії суспільного розвитку, соціальні виклики, що призводять до необхідності вивчення людського розвитку.

Питання для обговорення:

1. Соціальні виклики, що призводять до необхідності вивчення людського розвитку.
2. Еволюція наукових підходів до розуміння людського розвитку.
3. Сучасні теорії суспільного розвитку.
4. Розуміння людського розвитку через концепцію ПР ООН.
5. Принципи створення ПРООН для поширення ідей і практики людського розвитку в усьому світі.
6. Головні цілі людського і гуманітарного розвитку на сучасному етапі соціально-економічного розвитку світу.

Практичне заняття 2.

Тема 2. Тренди соціально-економічного розвитку сучасного суспільства

Мета: Знати цивілізаційні виклики економічного розвитку; розуміти взаємозв'язок між технологічним прогресом (в т. ч. діджиталізацією) і трансформацією соціально-економічних відносин, постіндустріальним вектором економічного розвитку.

Питання для обговорення:

1. Цивілізаційні виклики сучасного економічного розвитку.
2. Економічне зростання як основа розвитку людського потенціалу і реалізації можливостей.
3. Людський розвиток як стратегічна мета та критерій економічного зростання.
4. Взаємозв'язок між технологічним прогресом (в т. ч. діджиталізацією) і трансформацією соціально-економічних відносин.

Практичне заняття 3.

Тема 2. Тренди соціально-економічного розвитку сучасного суспільства

Мета: Розуміти взаємозв'язок між людським розвитком і постіндустріальним вектором економічного розвитку, дискусію “за межами ВВП”.

Питання для обговорення:

1. Суть та значення постіндустріального вектора економічного розвитку.
2. Вплив постіндустріальної економіки на людський розвиток.
3. Технологічний прогрес і зміна суспільних відносин.
4. Дискусія «поза межами ВВП» або можливість обрахунку продуктивності нових галузей і способів зайнятості, що пов'язані з поширенням нових технологій.

Практичне заняття 4.

Тема 3. Урбанізм та інші форми розселення населення у контексті людського розвитку

Мета: Засвоїти сучасні тренди розселення населення, урбанізаційних процесів у світі.

Питання для обговорення:

1. Розселення населення як фактор людського розвитку.
2. Роль і місце сучасного розселення населення у розвитку людського потенціалу.
3. Особливості сучасного розселення населення світу.
4. Сучасні тренди розселення населення: загрози, можливості, проблеми та виклики, пов'язані із сучасними урбанізаційними процесами у світі та Україні.

Практичне заняття 5.

Тема 3. Урбанізм та інші форми розселення населення у контексті людського розвитку

Мета: Вивчити тенденції та «полюси зростання», концентрації населення як носія людського капіталу.

Питання для обговорення:

1. Тенденції концентрації населення як носія людського капіталу.
2. Формування полюсів соціально-економічного зростання завдяки урбанізаційним процесам.
3. Цивілізаційні зміни, пов'язані із поглибленням ролі міст у світовій економіці.

Практичне заняття 6.

Тема 4. Діалектика людського потенціалу та людського капіталу у контексті людського розвитку

Мета: Засвоїти різницю та взаємозв'язок понять “людський потенціал” та “людський капітал”; зрозуміти концептуальні передумови людського розвитку.

Питання для обговорення:

1. Концептуальні передумови людського розвитку.
2. Концепція людського капіталу та її значення для людського розвитку.
3. Принципові положення та ідеї теорії людського капіталу, його структура та складові.
4. Можливості інвестування у людський капітал: підходи до оцінювання ризиків та зисків, економічна доцільність інвестування.

Практичне заняття 7.

Тема 4. Діалектика людського потенціалу та людського капіталу у контексті людського розвитку

Мета: Вміти аналізувати рівні розвитку людського капіталу згідно із новітніми підходами до його вивчення.

Питання для обговорення:

1. Новітні підходами до його вивчення й аналізування рівня розвитку людського капіталу.
2. Концепція людського потенціалу, її взаємозв'язок та діалектика з людським капіталом.
3. Розвиток людського потенціалу як глобальний вимір людського розвитку.

Змістовний модуль 2. Людський розвиток: глобальні та регіональні аспекти

Практичне заняття 8.

Тема 5. Людський розвиток країн світу та методика обчислення його рівня

Мета: Засвоїти основні підходи до визначення людського розвитку, Індекс розвитку людського потенціалу ПРООН.

Питання для обговорення:

1. Основні підходи до визначення людського розвитку.
2. Виміри Індексу розвитку людського потенціалу ПРООН (його основні компоненти, сучасні особливості методології обчислення HDI та новітні його інструменти).
3. Методика розрахунку Індексу розвитку людського потенціалу ПРООН.

Практичне заняття 9.

Тема 5. Людський розвиток країн світу та методика обчислення його рівня

Мета: Зрозуміти та засвоїти тенденції розвитку людського потенціалу країн Світу, регіональні та групові відмінності індексу розвитку людського потенціалу.

Питання для обговорення:

1. Динаміка Індексу розвитку людського потенціалу в країнах Світу.

2. Динаміка традиційних та новітніх складових індексу розвитку людського потенціалу, їхнє порівняння за групами країн.
3. Класифікація країн світу за рівнем людського розвитку.
4. Регіональні зіставлення індексу розвитку людського потенціалу на глобальному рівні.

Практичне заняття 10.

Тема 6. Регіональний людський розвиток в Україні за умов війни

Мета: Засвоїти національну методику та показники регіонального людського розвитку в Україні: співставлення та особливості.

Питання для обговорення:

1. Місце України в глобальному індексі розвитку людського потенціалу, індексі глобалізації, розвитку демократії, економічної свободи, сприйняття корупції, свободи преси та ін.
2. Особливості національної методики вивчення регіонального людського розвитку в Україні: показники, співставлення та специфіка обчислення.
3. Класифікація регіонів України за рівнем розвитку людського потенціалу.

Практичне заняття 11.

Тема 6. Регіональний людський розвиток в Україні за умов війни

Мета: Засвоїти регіональні відмінності, загрози та виклики людського розвитку в Україні за умов війни.

Питання для обговорення:

1. Регіональні відмінності та групування регіонів за регіональним рівнем розвитку людського потенціалу.
2. Показники регіонального людського розвитку як інструмент оцінки ефективності соціально-економічної політики держави.
3. Соціальні виклики людського розвитку в Україні за умов війни.
4. Можливості та загрози соціального розвитку за умов невизначеності.

Практичне заняття 12.

Тема 7. Соціальні та економічні проблеми у парадигмі людського розвитку

Мета: Засвоїти та вміти аналізувати тенденції соціально-економічних наслідків реалізації людського потенціалу на макро- та мезо- рівнях; сутність концепції зайнятості та безробіття, бідності, рівня та якості життя, майнової, соціальної, диференціації, гендерної нерівності, їх наслідків.

Питання для обговорення:

1. Тенденції соціально-економічних наслідків реалізації людського потенціалу на макро- та мезо- рівнях.
2. Сутність концепції зайнятості й рівня та якості життя як соціально-економічних категорій у контексті розвитку людського потенціалу.
3. Соціальні проблеми, породжені дисбалансами економічного та соціального розвитку: бідність, безробіття, майнова, соціальна диференціації, гендерна нерівність, їх наслідки.

Практичне заняття 13.

Тема 7. Соціальні та економічні проблеми у парадигмі людського розвитку

Мета: Розуміти концепцію “гідної праці” та проблеми зайнятості та їх значення, виміри здоров’я та освіти в контексті людського розвитку.

Питання для обговорення:

1. Концепція “гідної праці” та її значення.
2. Дискримінація на ринку праці, проблеми тіньової зайнятості.
3. Соціально-економічні детермінанти здоров’я населення як носія людського потенціалу.

4. Тенденції в освіті населення як передумови та обмеження розвитку людського потенціалу.

Практичне заняття 14.

Тема 8. Цілі сталого розвитку як вектор людського розвитку

Мета: Засвоїти можливості та шляхи людського розвитку у концепції “Цілей сталого розвитку” ПРООН.

Питання для обговорення:

1. Сталість розвитку як база прогресу людської цивілізації.
2. Концептуальні засади зростання людського розвитку на основі інтеграції гуманітарних та екологічних складових - “Цілей сталого розвитку” ПРООН.
3. Можливості та шляхи людського розвитку у концепції “Цілей сталого розвитку” ПРООН.

Практичне заняття 15.

Тема 8. Цілі сталого розвитку як вектор людського розвитку

Мета: Аналізувати регіональні відмінності досягнення цілей сталого розвитку.

Питання для обговорення:

1. Регіональні відмінності у доступі та досягненні цілей сталого розвитку.
2. Концепція “Цілей сталого розвитку” ПРООН в Україні та можливості її реалізації за умов війни.
3. Соціальні вектори у досягненні цілей сталого розвитку.

6. Самостійна робота студентів

Самостійна робота студентів є одним з основних способів набуття знань з дисципліни «Людський розвиток».

Завдання для самостійної роботи виконуються самостійно кожним студентом згідно з розподіленим варіантом та методичними рекомендаціями для виконання самостійної роботи.

Контроль самостійного вивчення дисципліни «Людський розвиток» відбувається за підготовкою індивідуального завдання, яке включає в 3 завдання: написання доповіді (есе) згідно з тематикою самостійної роботи (вибір згідно з порядковим номером студента у списку групи) та виконання 2-х практичних завдань аналітичного характеру.

Кожне завдання оцінюється залежно від повноти розкриття теми завдання та змісту відповіді згідно з критеріями оцінювання. Загальна оцінка за самостійну роботу визначається середнє арифметичне за виконання 3-х завдань, котрі оцінюються за 100-бальною шкалою.

Тематика самостійної роботи студентів

1. Соціальна орієнтація економічного зростання та розвитку.
2. Технологічний прогрес і людина: взаємозв'язок та взаємовплив.
3. Соціально-економічні моделі розуміння людини в економіці.
4. Економічні ролі людини в системі людського розвитку.
5. Критерії економічної стратифікації суспільства у контексті людського розвитку.
6. Концепція людського капіталу в системі знань.
7. Структура та динаміка доходів та витрат населення України.
8. Національні соціальні стандарти: зміст, структура, призначення.
9. Економіка соціального узгодження. Соціальне партнерство.
10. Проблеми соціально-економічного розвитку в Україні за умов війни.
11. Умови та напрямки розвитку людського потенціалу України за умов війни.
12. Напрямки соціальної політики країни в контексті глобалізації
13. Напрямки соціальної політики країни в контексті війни.
14. Соціальні проблеми людства та міжнародні організації.
15. Основні напрямки сучасної соціальної політики в Україні.
16. Соціальні та соціально-орієнтовані підприємства: загальне та особливе.
17. Досвід розв'язання соціальних проблем в країнах ЄС.
18. Досвід розв'язання соціальних проблем в Скандинавських країнах.
19. Особливості розв'язання соціальних проблем в країнах Азії.
20. Глобальні світові економічні проблеми.
21. Особливості розв'язання соціальних проблем в США.
22. Соціальне партнерство у контексті розвитку людського капіталу.
23. Економіка соціального узгодження.
24. Соціальна складова державного бюджету у контексті війни.
25. Доходи та витрати населення України.
26. Бідність як вимір людського розвитку.
27. Рівень життя: методи вимірювання та аналізу.
28. Методи подолання соціальних проблем людства.

Глобальні проблеми урбанізації, можливості та виклики.

Глобальні перспективи людського розвитку.

Практичні завдання до самостійної роботи

1. Проаналізувати рівень людського розвитку країни N (за вибором студента) згідно з даними актуальної Доповіді ООН з розвитку людського потенціалу (за ІРЛП та його компонентнами). Вибір країни як об'єкта дослідження попередньо узгоджується з викладачем.

2. Провести дослідження особливостей соціальної політики в країні N (за вибором студента) для вирішення проблем людського розвитку; визначити виклики та переваги людського розвитку у цій країні; окреслити можливості та шляхи подолання основних проблем людського розвитку у цій країні. Вибір країни як об'єкта дослідження попередньо узгоджується з викладачем.

Джерелами для виконання практичних завдань аналітичного характеру є актуальна Доповідь ООН з розвитку людського потенціалу (1. URL: <https://hdr.undp.org/system/files/documents/global-report-document/hdr2023-24reporten.pdf>), офіційні матеріали Світового Банку (<https://data.worldbank.org/>), наукові та аналітичні публікації щодо соціальної політики, рівня розвитку людського потенціалу та ін.

Завдання самостійної роботи студентів повинні бути виконані згідно з вимогами, оформлено у вигляді окремого файлу за згаданою вище структурою та бути здані не пізніше 12 тижня навчання на перевірку керівнику дисципліни «Людський розвиток».

7. Організація і проведення тренінгу

Метою тренінгу з дисципліни «Людський розвиток» є формування у студентів практичних навичок та вмій із аналізування, пошуку проблем та пропозиції із їхнього подолання щодо компонентів людського розвитку.

Проведення тренінгу дозволяє забезпечити практичне засвоєння теоретичних знань, отриманих у процесі вивчення дисципліни «Людський розвиток», виробити у студентів навички аналізування великих масивів даних щодо компонентів людського розвитку.

Порядок проведення тренінгу:

1. Вступна частина проводиться з метою ознайомлення студентів з темою тренінгового заняття та розподіл студентів на підгрупи.

2. Організаційна частина: одержання студентами завдань, визначенні правил проведення тренінгу, створення робочого настрою у колективі. Можлива наявність роздаткового матеріалу у вигляді бланків документів, таблиць.

3. Практична частина здійснюється шляхом виконання завдань у підгрупах з тематики питань теми тренінгу, виявлення проблемних питань.

4. Підведення підсумків. Обговорення результатів виконаних завдань, виступи студентів по кожній з підгруп, обмін думками з питань, які виносились на тренінг.

Завдання тренінгу виконуються студентом згідно з рекомендаціями та вимогами методичних вказівок.

Загальна оцінка студента за роботу під час тренінгу визначається як середнє арифметичне з оцінок, отриманих за виконання завдань на тренінгу.

Назва тренінгу	Завдання
Вступна частина	Представлення тематики тренінгу: «Вивчення сучасних викликів людського розвитку у глобальному вимірі. Аналіз основних компонентів Індексу людського розвитку (ІРЛП) ПРООН та аналізу рівня соціально-економічного розвитку різних груп країн на основі запропонованих критеріїв»
Організаційна частина	Вивчення роздаткового матеріалу для ознайомлення зі змістом та суттю аналітичних завдань
Практична частина	Порівняння основних характеристик функціонування та викликів людському розвитку на кожному з етапів соціально-економічного розвитку суспільства (за результатами заповнення таблиці). Аналізування українського досвіду трансформування економіки та застосування в ній ідей соціально-ринкового механізму, визначення вдалих та невдалих кроків реформ. Визначення ролі держави та громадянського суспільства в управлінні соціально-економічними процесами на сьогодні в Україні за умов військових дій та окупації частини територій.

	Аналіз основних компонентів Індексу людського розвитку (ІРЛП) ПРООН та аналізу рівня соціально-економічного розвитку різних груп країн на основі матеріалів Звіту про людський розвиток 2023-2024 «Human Development Report 2023-24: Breaking the gridlock: Reimagining cooperation in a polarized world»
Підведення підсумків	Формування конкретних і загальних висновків щодо аналізованих тем дослідження
Оцінка ефективності тренінгу	Фідбек від студентів щодо розуміння та усвідомлення особливостей розвитку людського потенціалу в Україні за сучасних умов та світових тенденцій людського розвитку, їх відмінностей, схожих рис та ін.

8. Засоби оцінювання та методи демонстрування результатів навчання

У процесі вивчення дисципліни «Людський розвиток» використовуються наступні засоби оцінювання та методи демонстрування результатів навчання:

- стандартизовані тести;
- поточне опитування;
- залікове модульне тестування та опитування;
- реферати, презентації;
- інші види індивідуальних та групових робіт;
- підсумкова залікова робота.

Політика оцінювання

Політика щодо дедлайнів і перескладання: для виконання індивідуальних завдань і проведення контрольних заходів встановлюються конкретні терміни. Перескладання модулів відбувається з дозволу дирекції факультету за наявності поважних причин (наприклад, лікарняний).

Політика щодо академічної доброчесності: використання друкованих і електронних джерел інформації під час контрольних заходів заборонено.

Політика щодо відвідування: відвідування занять є обов'язковим компонентом оцінювання. За об'єктивних причин (наприклад, карантин, воєнний стан, хвороба, закордонне стажування) навчання може відбуватись в он-лайн формі за погодженням із керівником курсу та дозволу дирекції факультету.

9. Критерії, форми поточного та підсумкового контролю

Оцінка рівня отриманих теоретичних знань та практичних навиків за шкалою Університету здійснюється на основі модульно-рейтингової системи контролю знань і передбачає стимулювання систематичної, ритмічної самостійної роботи здобувачів, підвищення об'єктивності оцінки їхніх знань, визначення рейтингу здобувача, запровадження здорової конкуренції між здобувачами у навчанні і розвитку творчих їх здібностей. Модульно-рейтинговий контроль здійснюється на основі попередньо визначених змістових модулів, які є логічно завершеними частинами теоретичного та практичного навчального матеріалу за окремими етапами вивчення дисципліни.

За бальною шкалою оцінювання, яка використовується в навчальному закладі, рівень засвоєння матеріалу оцінюється наступним чином:

- 90 – 100 балів – 5 (відмінно)
- 75 – 89 балів – 4 (добре)
- 60 – 74 балів – 3 (задовільно)
- до 60 балів – 2 (незадовільно).

За окремими формами контролю знань здобувачів з дисципліни застосовуються критерії оцінювання, подані в таблиці.

Критерії оцінювання знань здобувачів за формами контролю

Форми контролю/ критерії оцінювання	Бальна шкала оцінок знань			
	Відмінно (90-100)	Добре (75-89)	Задовільно (60-74)	Незадовільно (до 60)
1. УСНЕ ОПИТУВАННЯ				
Повнота відповіді	повна	повна	не повна	часткова, відсутня
Глибина і різносторонність знань	достатня	належна	задовільна	відсутня
Системність та логіка викладення матеріалу	систематизоване, логічне	логічне	відсутня	відсутня
Ступінь ознайомлення з основними методичними розробками, законодавством та уміння їх використовувати при відповіді	високий, використовуються при відповіді	достатній, використовуються при відповіді	належний, частково використовуються при відповіді	відсутній
Вміння узагальнювати викладений матеріал	обгрунтовані висновки	недостатньо обгрунтовані висновки	частково обгрунтовані висновки	відсутність висновків
2.ТЕСТОВІ ЗАВДАННЯ				
Самостійність відповідей	самостійність	недостатня самостійність	за допомогою викладача	відсутня самостійність
Вміння використання теоретичного матеріалу в змінній постановці тесту	відмінне виконання лише з незначною кількістю помилок	правильна робота з кількома помилками	значна кількість недоліків, виконання задовольняє мінімальні критерії	потрібно додатково попрацювати для отримання позитивної оцінки
3. ВИКОНАННЯ МОДУЛЬНИХ ТА ТРЕНІНГОВИХ ЗАВДАНЬ				
Знання методики розв'язання	глибокі	належні	недостатні	відсутні
Володіння алгоритмом розв'язку	володіє	володіє	частково володіє	не володіє
Самостійність розв'язку	самостійність розрахунків	недостатня самостійність розрахунків	здійснення розрахунків за допомогою викладача	відсутня самостійність розрахунків
Правильність і повнота розрахунків	правильні і повні	правильні неповні	частково правильні, неповні	неправильні неповні
Наявність узагальнених висновків	наявні, обгрунтовані	наявні	наявні	відсутні
РОЗВ'ЯЗУВАННЯ ЗАДАЧ, ВИКОНАННЯ ІНДИВІДУАЛЬНОГО ЗАВДАННЯ				
▪ Знання методики розв'язання	глибокі	належні	недостатні	відсутні
▪ Володіння алгоритмом розв'язку	володіє	володіє	частково володіє	не володіє
▪ Самостійність	Самостійність розрахунків	недостатня самостійність	здійснення розрахунків з	відсутня самостійність

розв'язку		розрахунків	допомогою викладача	розрахунків
▪ Правильність і повнота розрахунків	правильні і повні	правильні неповні	частково правильні, неповні	неправильні неповні
▪ Наявність узагальнених висновків	наявні, обґрунтовані	наявні	наявні	відсутні
4. САМОСТІЙНА РОБОТА				
Самостійність викладу матеріалу	самостійний виклад	самостійний виклад	несамостійний виклад	несамостійний виклад
Логічність і послідовність викладу матеріалу	логічний і послідовний	логічний виклад, відсутність послідовності	частково логічний виклад, послідовність відсутня	відсутня
Відповідність викладу матеріалу темі	відповідає	відповідає	частково відповідає	не відповідає
Використання нових літературних джерел	використовуються достатньо	частково використовуються	не використовуються	не використовуються
Відповідність оформлення роботи вимогам	відповідає	відповідає	частково відповідає	не відповідає

Підсумковий бал (за 100-бальною шкалою) навчальної дисципліни «Людський розвиток» визначається як середньозважена величина, в залежності від питомої ваги кожної складової залікового кредиту:

для заліку:

Заліковий модуль 1		Заліковий модуль 2		Заліковий модуль 3	Заліковий модуль 4
20 %	20%	20 %	20%	5 %	15%
Поточне оцінювання: Визначається як середнє арифметичне з оцінок, отриманих під час занять. Опитування проводиться з тем 1- 4. Оцінювання здійснюється за 100- бальною шкалою (здобувач має бути оцінений не рідше як раз на два заняття).	Модульна контрольна робота проводиться з 1-4 тем і включає: теоретичне завдання 1- макс. 30 балів; теоретичне завд. 2- макс. 30 балів; аналітичне завд. – макс. 40 балів	Поточне оцінювання: Визначається як середнє арифметичне з оцінок, отриманих під час занять. Опитування проводиться з тем 5- 8. Оцінювання здійснюється за 100- бальною шкалою (здобувач має бути оцінений не рідше як раз на два заняття).	Модульна контрольна робота проводиться з 5-8 тем і включає: теоретичне завдання 1- макс. 30 балів; теоретичне завд. 2- макс. 30 балів; аналітичне завд. – макс. 40 балів	Тренінг Оцінка Визначається як середнє арифметичне оцінок, отриманих за виконання 3-х завдань. Оцінювання здійснюється за 100-бальною шкалою	Самостійна робота Визначається як середнє арифметичне з оцінок, отриманих за виконання 3-х завдань. Оцінювання за 100- бальною шкалою.

Шкала оцінювання:

За шкалою університету	За національною шкалою	За шкалою ECTS
90-100	відмінно	A (відмінно)
85-89	добре	B (дуже добре)
75-84		C (добре)
65-74	задовільно	D (задовільно)
60-64		E (достатньо)
35-39	незадовільно	FX (незадовільно з можливістю повторного складання)
1-34		F (незадовільно з обов'язковим повторним курсом)

10. Інструменти, обладнання та програмне забезпечення, використання яких передбачає навчальна дисципліна

№ з/п	Найменування	Номер теми
1.	Технічне забезпечення: мультимедійний проектор, ноутбук, проекційний екран.	1-8
2.	Пакет презентаційних матеріалів	1-8
3.	Базове програмне забезпечення: ОС Windows. Стандартне програмне забезпечення базових інформаційних технологій: MS Office (Word, Excel, PowerPoint). Телекомунікаційне програмне забезпечення (Internet Explorer, Google Chrome, Viber тощо).	1-8
4.	Комунікаційна навчальна платформа (Moodle) для організації дистанційного навчання (за необхідності).	1-8
5.	Комунікаційне програмне забезпечення Zoom для проведення занять в режимі on-line (за необхідності).	1-8

РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

1. Біль М. М. Людський розвиток і мобільність населення крізь призму національних особливостей: соціоекономічний вимір та управлінський концепт [Електронний ресурс] / М. М. Біль, Н. М. Попадинець // Соціально-економічні проблеми сучасного періоду України. - 2020. - Вип. 2. - С. 55-61. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/sepspu_2020_2_10

2. Бобух І. М. Людський капітал та інклюзивний розвиток економіки України: освітньо-наукові чинники [Електронний ресурс] / І. М. Бобух // Вісник Національної академії наук України. - 2019. - № 5. - С. 58-61. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/vnanu_2019_5_17

3. Грішнова О. А. Людський розвиток : навч. посіб. Київ : КНЕУ, 2006. 308 с.

4. Державне інвестування в соціальний розвиток (інфраструктурний аспект)/ Новіков В.М., Макарова О.В., Откидач М.В. / тех. ред. Герасименко І.В.: Нац. акад. наук. Укр., Ін-т демогр. та соц. дослідж. ім. М.В. Птухи; Електронне видання. Київ, 2020.

5. Кобеля З. І. Моделювання впливу економічних та демографічних факторів на людський розвиток [Електронний ресурс] / З. І. Кобеля, Я. В. Мельник // Економіка та держава. - 2020. - № 7. - С. 145-149. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ecde_2020_7_25

6. Лібанова Е. М. Бідність населення України: методологія, методика та практика аналізу; Нац. академія наук України, Ін-т демографії та соц. Досліджень ім. М. В. Птухи. Умань : Видавець "Сочінський М.М.", 2020. 456 с.

7. Людський розвиток в Україні : історичний вимір трансформації державної соціальної політики : [колективна монографія] / за ред. Е. М. Лібанової. Київ : Ін-т демографії та соціальних досліджень ім. М. В. Птухи НАН України, 2020. 380 с.
8. Людський розвиток в Україні: пріоритети розвитку сільських поселень у контексті децентралізації управління / за ред. Е.М. Лібанової; відп. за вип. О.В. Макарова, Т.А. Заяць ; Ін-т демографії та соціальних досліджень ім. М.В. Птухи НАН України. Київ : Академперіодика, 2020. 354 с.
9. Махсма М. Б. Людський розвиток сільського населення України: регіональний розріз [Електронний ресурс] / М. Б. Махсма // Бізнес Інформ. - 2020. - № 6. - С. 100-108. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/binf_2020_6_14
10. Мецгер Н. Економічне зростання і людський розвиток у країнах ОЕСР: двадцятирічне дослідження даних 2000–2019 рр. [Електронний ресурс] / Н. Мецгер, В. Шенай // Журнал європейської економіки. - 2021. - Т. 20, № 4. - С. 617-663. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/jee_2021_20_4_4
11. Міщук Г. Ю. Вплив пандемії Covid-19 на економічне зростання, людський розвиток та поведінкові детермінанти [Електронний ресурс] / Г. Ю. Міщук, Д. О. Семчук // Вісник Національного університету водного господарства та природокористування. Економічні науки. - 2020. - Вип. 4. - С. 207-218. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vnuvgrp_ekon_2020_4_22
12. Назарова Г. В. Соціальна безпека vs людський розвиток: конфлікт або взаємозалежність [Електронний ресурс] / Г. В. Назарова, К. О. Демченко // Бізнес Інформ. - 2021. - № 5. - С. 6-15. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/binf_2021_5_2
13. Подра О. П. Інноваційний розвиток та людський капітал України: тенденції, проблеми та перспективи [Електронний ресурс] / О. П. Подра // Management and entrepreneurship in Ukraine: the stages of formation and problems of development. - 2020. - Vol. 2, numb. 2. - С. 133-144. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/meu_2020_2_2_17
14. Семів Л. К. Людський розвиток в інформаційній економіці: виклики соціальній політиці [Електронний ресурс] / Л. К. Семів // Соціально-економічні проблеми сучасного періоду України. - 2020. - Вип. 5. - С. 13-19. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/sepspu_2020_5_5
15. УКРАЇНА 2030: Доктрина збалансованого розвитку. Видання друге. Львів: Кальварія, 2017. 164 с.
16. Фокін В. П. Українському народу – стабільний планомірностійкий людський розвиток (історико-аналітичні нариси: переосмислення минулого). Частина 4. Інституалізація економічного суверенітету незалежної України: витоки сьогодення [Електронний ресурс] / В. П. Фокін // Вісник економічної науки України. - 2023. - № 1. - С. 189-206. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Venu_2023_1_22
17. Черенько Л.М. Модель рівня життя в умовах соціально-економічної нестабільності: монографія / Л.М. Черенько. Київ : Інститут демографії та соціальних досліджень імені М.В. Птухи НАН України, 2021. 423 с.
18. Черняк В. К. Українському народу – стабільний планомірностійкий людський розвиток (оцінка стану науково-адміністративного забезпечення). Частина I. Загальна ситуація зі стратегічним плануванням людського розвитку в Україні / В. К. Черняк // Економічний вісник Донбасу. - 2020. - № 1. - С. 199-217. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ecvd_2020_1_27
19. Anand, Paul (2024). Artificial Intelligence, Human Development and Impact. Journal of Human Development and Capabilities. 1-4. 10.1080/19452829.2024.2336083.
20. Bhattacharyya, Rajib & Dastidar, Ananya. (2024). Population and Human Development. 10.4324/9781032619224-4.
21. Capuzzi, David & Stauffer, Mark & O'Neil, Tammie. (2023). Theories of Human Development. 10.1002/9781394258925.ch2.
22. Ferrannini A., Barbieri E., Biggeri M., and Di Tommaso M.R. Industrial policy for sustainable human development in the post-Covid19 era. *World Dev.* 2021. URL: <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC7513692/>

23. Grimm, Michael. (2024). Human Development Inequality. 10.1007/978-3-031-17299-1_3748.
24. Human development report 2021-2022. *United Nations*. 2022. URL: <https://hdr.undp.org/content/human-development-report-2021-22>
25. Ibe, James. (2024). Economic and Human Development: Binding Constraints in Emerging Economies.
26. Koval, Sergey & Koval, Anna. (2023). COUNTER-URBANIZATION AS A FACTOR OF HUMAN CAPITAL DEVELOPMENT. *Russian Journal of Management*. 11. 276-283. 10.29039/2409-6024-2023-11-2-276-283.
27. Lind, Niels. (2024). Human Development Index (HDI). 10.1007/978-3-031-17299-1_1342.
28. Lisi, Gaetano. (2024). Sustainable development and human capital. *International Journal of Sustainable Development*. 27. 216-230. 10.1504/IJSD.2024.136606.
29. Mbiankeu Nguea, Stéphane. (2023). Improving human development through urbanization, demographic dividend and biomass energy consumption. *Sustainable Development*. 31. 10.1002/sd.2528.
30. Onyebuchi-Igbokwe, Grace & Peters, Edem & Adibe, Nnamdi & Chibuzo,. (2024). Higher Education and Human Capital Development: Nexus with Nation Building. 10. 92-102.
31. Pizarro, César. (2024). Incorporation of the human development approach in territorial planning. *International Journal of Human Sciences Research*. 4. 2-22. 10.22533/at.ed.558492413031.
32. Rodliyah, Dewi. (2023). The Effect of HDI, Unemployment, and Investment on GRDP and Poverty. *Efficient: Indonesian Journal of Development Economics*. 6. 199-209. 10.15294/efficient.v6i2.59000.
33. Shiraev, Eric & Levy, David. (2024). Human Development and Socialization. 10.4324/9781003354567-8.
34. Shome, Parthasarathi. (2024). Macro-Economy and Human Development. 10.46692/9781529230406.003.
35. Shome, Parthasarathi. (2024). National Income, Human Development and Inequality. 10.1332/policypress/9781529230383.003.0004.
36. Touriñán López, José. (2023). Human rights and education for development. *Revista Española de Pedagogía*. 56. 10.22550/2174-0909.3768.
37. UNDP (United Nations Development Programme). 2024. Human Development Report 2023-24: Breaking the gridlock: Reimagining cooperation in a polarized world. New York. URL: <https://hdr.undp.org/system/files/documents/global-report-document/hdr2023-24reporten.pdf>
38. Zafar, Huma & Bashir, Dr & Naudani, Ms & Aziz, Ms. (2024). Urbanization Trends and Their Effect on Human Development in Balochistan. *Al Khadim Research journal of Islamic culture and Civilization*. V. 1-42.